

Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie na 2015 r.

I. Założenia programowe.

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493z późn. zm.),
- 2) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno- edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259),
- 3) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- 4) Wojewódzki Ramowy Program Korekcyjno- Edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i prowadzą do stwierdzenia, że:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa ma uwarunkowania kulturowe – jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi, jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- niestosowania przemocy domowej można się nauczyć.

Mając na uwadze powyższe założenia niniejszy program opiera się na współczesnych rozwiązaniach uwzględniających podejście integracyjne, łączące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy, do których należą:

- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,

- promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

II. Cele i zawartość programu.

1. Cele programu.

Podstawowym celem działań programowych jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie. Należy jednak zaznaczyć, że realizując powyższy cel nie można pominąć zasady ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc – w żadnym przypadku program nie przewiduje i nie akceptuje sytuacji i zachowań, które mogłyby akceptować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc wobec niej stosowaną.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii sprawcy a jedynie koryguje jego niepożądane i szkodliwe zachowanie i postawy.

2. Zawartość programu.

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazję do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania. Najważniejszymi z tych elementów są:

- 1) rozpoznanie diagnostyczne – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą,
- 2) edukacja – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:

- społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
- definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
- problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- planowanie i rozwijanie samokontroli, w tym definiowanie zachowań zastraszających,
- komunikację interpersonalną,
- promocję pozytywnych standardów i wartości, w tym budowanie wsparcia, zaufania, odpowiedzialności i poszanowania godności drugiego człowieka,
- zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
- wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
- definicja negocjacji i szczerości,

3) ćwiczenia praktyczne –dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

3. Zakładane rezultaty.

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia mają przyczynić się do: uświadomienia sprawcy czym jest przemoc, uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych, nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji, nabycie umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć, nabycie umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

III. Realizacja programu.

1. Czas realizacji programu.

Program korekcyjno-edukacyjny realizowany będzie w okresie od czerwca do grudnia 2015 r.

2. Sposób realizacji programu.

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej zwany dalej „programem” realizowany będzie wobec sprawców przemocy w rodzinie, którego uczestnikami będą mężczyźni. Zadanie to będzie realizowane w dwóch etapach:

- 1) Etap I- Konsultacje indywidualne w wymiarze do 3 godzin dla każdego uczestnika programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne. W uzasadnionych sytuacjach wymiar godzin może ulec zwiększeniu. Łączny wymiar czasowy na konsultacje indywidualne nie może być mniejszy niż 10 godzin.
- 2) Etap II –spotkania grupowe realizowane w wymiarze co najmniej po 4 godziny każde, odbywające się zgodnie z ustalonym terminarzem. Wymiar czasowy zajęć grupowych nie może być mniejszy niż 60 godzin. Zajęcia grupowe winny być prowadzone przez 2 osoby tj. kobietę i mężczyznę

W uzasadnionych przypadkach spotkania indywidualne mogą być także realizowane pomiędzy spotkaniami grupowymi. Ponadto pożądane jest by przerwy pomiędzy spotkaniami grupowymi oscylowały w granicach tygodnia.

W wyjątkowych sytuacjach, po uzyskaniu zgody z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego program może być realizowany tylko w formie zajęć indywidualnych.

W przypadku wyrażenia zgody przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki i przekazania środków finansowych zostanie podjęte drugie działanie obejmujące przeprowadzenie treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców krzywdzących dzieci. Wyżej wymienione zadanie będzie realizowane także w dwóch etapach:

- 1) Etap I- Konsultacje indywidualne w wymiarze do 3 godzin dla każdego zajęć uczestnika programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne. W uzasadnionych sytuacjach wymiar godzin może ulec zwiększeniu.
- 2) Etap II –spotkania grupowe realizowane w wymiarze co najmniej po 4 godziny każde, odbywające się zgodnie z ustalonym terminarzem. Wymiar czasowy zajęć grupowych będzie dostosowany do liczby godzin wskazanych przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki. Zajęcia grupowe mogą być prowadzone przez 2 osoby.

Uczestnikami programu mogą być: osoby samodzielnie zgłaszające się, osoby kierowane przez sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności, osoby kierowane przez organy ścigania objęte procedurą Niebieskiej Karty, osoby zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje.

Uczestnictwa w programie odmawia się między innymi: - osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej, chorym psychicznie, osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień. Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w ramach konsultacji indywidualnych, które jest pierwszym etapem realizacji programu. Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania: rzeczywiste okoliczności skierowania do programu, określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc, aktualną sytuację rodzinną i zawodową, doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, informację o pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych, kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

Informacja o naborze do programu będzie przekazywana między innymi do ośrodków pomocy społecznej, sądu, kuratorów sądowych, prokuratury, policji. Ponadto informacja winna być umieszczona na stronie internetowej www.pcpr.swidnica.pl w zakładce aktualności.

3. Reguły uczestnictwa w programie.

Przed przystąpieniem do programu uczestnicy podpisują **kontrakt** określający zasady uczestnictwa w programie. Kontrakt zawiera między innymi: formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w programie, zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi, zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych, obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego i zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach, uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie. Ponadto kontrakt powinien zawierać informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu.

4. Realizator programu.

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej jest powiat świdnicki, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy będące faktycznym realizatorem niniejszego programu na podstawie uchwały Zarządu Powiatu Nr 215/2012 z dnia 19 stycznia 2012 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy

Zadania związane z realizacją programu obejmują:

- 1) rekrutację uczestników programu,
- 2) obsługę finansową programu,
- 3) monitoring programu,
- 4) pozyskiwanie partnerów w realizacji programu i współpracę z nimi,
- 5) nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Koordynatorem programu jest dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub osoba przez niego wyznaczona.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w oparciu o zasoby lokalowe Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy w zakresie:

- 1) obsługi finansowej, ul. Wałbrzyska 15, 58-100 Świdnica,
- 2) obsługi administracyjnej i prowadzenia rekrutacji (z wyłączeniem spotkań z uczestnikami programu), sporządzanie pism, kontakt telefoniczny, prowadzenia monitoringu z osobami krzywdzonymi i ewaluacji ul. Żeromskiego 16/8, 58-100 Świdnica,
- 3) w zakresie merytorycznym tj. prowadzenie indywidualnych konsultacji z uczestnikami programu, zajęcia grupowe, spotkania w ramach monitoringu z uczestnikami programu – ul. Wałbrzyska 15, 58-100 Świdnica oraz spotkania.

5. Partnerzy programu.

Założenia programowe w skutecznym osiągnięciu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami, którymi są między innymi: ośrodki pomocy społecznej, sąd, kuratorzy sądowi, prokuratura, policja, rodziny uczestników programu.

6. Dokumentacja oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych.

Realizator oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zobowiązany prowadzić dokumentację umożliwiającą dokonanie oceny poszczególnych działań w ramach realizowanego zadania w tym:

- 1) plan zawierający terminy, czas poszczególnych spotkań oraz poruszana tematykę,
- 2) listy obecności uczestników wraz z podpisami uczestników i osób prowadzących program,
- 3) dokumentacja indywidualna uczestnika programu, w skład której wchodzi:
 - historia przemocy,
 - ankieta z uczestnikiem programu,
 - arkusz pracy z uczestnikiem programu,
 - kontrakt z uczestnikiem programu,
 - karta obserwacji uczestnika programu,
 - karta monitoringu,
 - inne dokumenty w zależności od podejmowanych działań,
- 4) dokumenty potwierdzające kwalifikacje i staż pracy prowadzących program,
- 5) potwierdzenie prowadzących program o uczestnictwie w superwizji,
- 6) faktury wydatkowanych środków finansowych na realizację programu,
- 7) notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające realizację programu,
- 8) informację o realizacji programu.

IV. Źródła finansowania programu.

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia więc budżet państwa, w związku z czym planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

Plan finansowy na dany rok realizacji niniejszego programu ustalany jest przez Wojewodę Dolnośląskiego.

V. Monitoring.

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorująco kontrolnymi, które stanowią część nadzoru nad jego realizacją.

System monitorowania obejmuje postęp względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu, zachowanie związane z przemocą **u osób uczestniczących** w programie w **trakcie jego trwania oraz do 3-ch lat po jego zakończeniu.**

Ustala się, że monitoring może być prowadzony poprzez:

- 1) kontakt bezpośredni z osobą krzywdzoną - kontakt następuje po zakwalifikowaniu sprawcy do programu,

- 2) kontakt telefoniczny z osobą krzywdzoną, kontakt winien być nawiązany co najmniej 2 razy w trakcie trwania programu, i co najmniej 2 razy w ciągu roku po zakończeniu programu,
- 3) kontakt z instytucjami wspierającymi osobę krzywdzoną np. ośrodek pomocy społecznej, zespół interdyscyplinarny, kuratora sądowego, policję itp. co najmniej dwa razy w roku,
- 4) kontakt z uczestnikiem programu po zakończeniu programu co najmniej 2 razy w ciągu roku.

W przypadku braku zmiany zachowania uczestnika programu oraz wysoki poziom zagrożenia osób doznających przemocy ze strony uczestnika programu następuje zwiększenie intensywności monitoringu.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VI. Ewaluacja.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie podlega ewaluacji, w celu usprawnienia, rozwoju i zwiększenia efektywności prowadzonych działań. Oceny efektywności programu dokonywać można na podstawie następujących kryteriów:

- 1) liczby osób, które zgłosiły się oraz zostały zgłoszone do udziału w programie,
- 2) liczby osób, które przystąpiły do programu,
- 3) liczby osób, które ukończyły program,
- 4) liczby osób, które powstrzymały się od stosowania przemocy domowej lub zmniejszyły jej częstotliwość lub natężenie (zmieniły na łagodniejszą formę) – dane uzyskujemy z monitoringu,
- 5) jakościowej analizy oceny efektów programu.

Informacja o realizacji programu będzie przedstawiana co rocznie przy sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy.

